

Oponentský posudok habilitačnej práce /réžia dokumentárnych filmov/ Mgr. art. Petra Kerekesa, ArtD.

Pred časom filmový historik a kritik Pavel Branko pomenoval jednu generáciu slovenskej filmárskej mlade GENERÁCIU 90. Detstvo a dospievanie zažila za normalizácie a do ringu kinematografie vstupovala najmä prostredníctvom VŠMU už v nových spoločenských podmienkach. To, že bola bez skúseností s niekdajším štátnym filmom či televíziou, bolo azda jej výhodou. Vypestovala v sebe akúsi generačnú svojbytnosť bez zbytočných záťaží konvencie a v úsilí vyjaviť svoju pravdu v umení a etiku v zobrazovaní života sa stala takpovediac novou vlnou slovenského filmárskeho pohybu po roku 1989. Pre mňa je jedným z čelných predstaviteľov tohto snaženia Peter Kerekes.

Aj on, ako ostatní, má svoj čitateľný, rozpoznateľný rukopis. Avšak Kerekesovu tvárnu metódu sprevádza ešte jedna osobitosť. Jeho vnímanie minulých postáv či dejov je poznačené akousi nadinterpretáciou. Každá vojna má svoju atmosféru, svoj –sprepáčením – kolorit, no tá Kerekesova má ešte čosi navyše – akýsi rafinovaný pohľad pod sukňu, čiže do poľných kuchýň, do vojenských ešusov. Jeho teroristi sú síce odvážni, presvedčení o svojej pravde, no súčasne až dojemne zamatoví, naivní, neohrabaní. A prvá slovenská špiónka, o ktorej odhodlaní a vôli riskovať ani na chvíľu nezapochybujeme, sa po rokoch umára výčítkami nad zahynuvšími ľuďmi, za čo ona nijakovsky nemôže.

Kerekesove diela majú svoju jedinečnú šifru. Tématizuje také fenomény ako hrdinstvo, zbabelosť, nenávisť na širokom historickom pôdoryse, hoci čerpá len z okraja veľkých dejín. O to presvedčivejšie mu vychádzajú tragédie malých ľudí. Práve v takýchto kontrapunktoch je jedinečnosť Kerekesovho videnia sveta. V *Zamatových teroristoch*, ktorí na prvý pohľad zvädzajú k sentimentu, či nebodaj gýču, volí parodizujúce postupy. Vo filme *Ako sa varia dejiny*, kde kľúčová téma priam vyzýva k pátosu a veľkým gestám, zakotví kdesi v morskem prílive a v celkom prozaickom vyratúvaní ingrediencií z jedálneho lístka pre početnú vojenskú jednotku. A *Trixi*, ktorej životasled komentuje množstvom archívneho materiálu, sa vo finálnej scéne, keď už bolo všetko spočítané a uzavreté, objaví nečakane synchronne a prekvapujúco autenticky. Táto zaujímavá rafinovanosť je stigmou Kerekesovho rukopisu.

Zhrňme: vo všetkých troch predložených filmoch /a vo väčšine habilitantových prác/ zaujme dômyselná montáž atrakcionov. Popisy javov sú nečakane mnohotvárne, mixáž symbolov a metafor až eklekticky viacvrstevná, ale všetko to speje k logickej, i keď šokujúcej pointe. Že sa pritom čistá dokumentaristika zavše láme o hrany samoúčelných inscenačných postupov a že sa sem-tam „vydarí“ strihové spojenie, ktorému neodborne hovoríme „oslí môtik“ /napríklad minohľadači s kuchárkami/, patrí akosi k veľkosti zámeru a je drobnou, takmer neviditeľnou jazvou na peknej tvári.

Kerekes pochopil a majstrovsky stvárnil to, o čom hovoril Goethe: História je tajomnou dielňou božou. Patrí mu za to uznanie a náleží mu aj priznanie docentúry. A tak mi predložené práce i doterajšia podnetná tvorba habilitanta dovoľujú zodpovedne navrhnúť, aby po obhajobe a vypočutí prednášky bola Mgr. Petrovi Kerekesovi ArtD. udelená hodnosť docenta.

Bratislava 25. apríla 2017

Prof. Rudolf U r c, ArtD.